

**Francisci Monacelli Eugubini J. U. D. Protonotarii
Apostolici, olim Ecclesiæ Venusinæ, ac deinde Æsinatis
Vicarii Generalis, &c. Formularium Legale Practicum Fori
Ecclesiastici**

In Quo Formulæ Expeditionum usufrequentium de his, quæ pertinent ad
Officium Judicis nobile, continentur ; Opus Episcopis, Vicariis Generalibus,
Aliisque Iurisdictionem quasi Episcopalem exercentibus: necnon
Confessariis, Parochis, Cancellariis, cæterisque in dicto Foro versantibus,
apprimè utile ...

In qua præter Supplementum Formularum Fori extrajudicialis, accesserunt
quamplures Formulæ Fori contentiosi, necnon nonnullæ litteræ Pastorales
non minùs utiles, quàm necessariæ gubernium Ecclesiasticum
assumentibus, ab eodem Auctore annotationibus auctæ, sacræ paginæ
oraculis, & Sacr. ...

Monacellus, Franciscus

Venetiis, 1707

Monitionis pro remissione Clerici carcerati. Form. VIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62423)

stos, & Sanctos Clericos; & Sacerdotes: non minus hodie quam olim avaritiam, ambitionem, illicitas negociationes, aliaque vitiorum monstra in suis detestatur Ministris: Canones autem, alii sunt rituales, qui externa ordinant: alii mores informant, & disciplinam: primi facile per consuetudinem, & temporum spatia variantur; quia moribus immutatis Sacros quoque ritus variare consequens fuit, id exigente temporum conditione, quae pristinae consuetudinis distinctionem semper in eodem statu manere non patitur (sunt verba Cardinal. Bonæ in tract. ver. liturgic. lib. 1. cap. 18. §. 1.) & de his intelligitur illud vulgatum: Canones per Consuetudinem abrogari: aliud planè de secundis, quibus morum disciplina exprimitur: nam quod Canonibus istis statuitur, aut vetatur, jure naturali, ac divino præscriptum quoque, ac vetitum sit, rationem quasi perpetuam habere censentur, vel adjunctam habere solent, tanquam ab intrinseco bonam, vel malam, & sic immutabiles, & invariabiles; & his applicatur illud Sancti Thomæ 2. 2. qu. 97. art. 3. ad 2. si maneat ratio eadem propter quam prima lex utilis erat, non consuetudo legem, sed lex consuetudinem vincit. Et propterea quantum temporum difficultates pariuntur, & necessitas, & loca permittunt, Patrum disciplina servanda erit.

7. Advertendo, quod si monitiones exequi non possunt personaliter, quia reus non invenitur, vel latitat, ut in principio notavi: tunc citatur Domus solita habitacionis, & si non habet Domum in certo loco, citatur ad valvas, ex regula, quod impediens ne citetur, habetur pro citato cap. quoniam frequenter §. porrò, ut lit. non contest. ibique Gloss. Rot. coram Seraphin. decis. 1094. num. 3. Passerin. de elect. cap. 11. quest. 6. num. 48.

Monitionis pro remissione Clerici carcerati à Curia laica ad Tribunal Ecclesiasticum.

FORMULA VIII.

SUMMARIUM

1. *Judex Ecclesiasticus requirit Judicem laicum ut remittat Clericum captum, dum constat de clericatu.*
Clericatus quomodo probetur ostenditur ibi.
2. *Clericus captus à Curia laica, debet remitti Judici Ecclesiastico quamvis non habeat requisita Concilii.*
3. *Clericus captus à Curia laica si non docet de clericatu potest, ab eadem retineri, donec Judex Ecclesiasticus pronunciet ipsum gaudere privilegio fori.*
4. *Episcopus ubi adest abusus frequenter delinquendi, potest facultatem tribuere Ministris laicis clericos capiendi.*
5. *Clericus est remittendus ad suum Judicem cum decencia, alias Juxta laicus posset puniri.*
6. *Judex laicus renuens remittere Clericum ad suum Judicem excommunicacionem incurrit eo ipso.*
7. *Episcopi qui omittunt immunitatem Clericorum, & jurisdictionem Ecclesie defendere, peccant graviter, & possunt ab officio deponi.*
8. *Processus constructus contra Clericum coram Judice laico, quam probationem faciat ostenditur.*

N. N. Vicar. General.

Noveritis vos infrascripti, ad nostram notitiam pervenisse, per lictores Curiae vestrae laicae captum fuisse Clericum N. loci N. de cujus Clericatu nobis constat modoque in Carceribus laicalibus N. detineri; Cumque prædictus

dictus Clericus, non nisi à nobis privativè processari, nostraque familia armata, aut saltem de mandato nostro carcerari possit juxta Canonicas Sanctiones, ideò illum à vobis instanter reposcimus, ut statim visa presenti nostra requisitione, non solum à prosecutione processus, abstinere debeatis, sed ad nos, & Curiam nostram quamprimum *decenter* & tutè una cum Processu captum remittatis; offerentes nos paratos justitiam administrare, & illum (quatenus reus sit) prout juris erit punire. Sin minus si processum prosequi, & captum retinere audeatis, & ad nos statim remittere renuatis (quod non credimus) nunc pro tunc citamus: & monemus vos per presentes, ad videndum ad primam diem post executionem presentium tanquam turbatores, & usurpatores nostre Ecclesiasticæ jurisdictionis, ac in Clericum violentiæ illatores, *declari incursos* in Excommunicationem majorem absque alia monitione. Instante N. Promotore Fiscali Curiae Episcopalis N.

N. Vicar. Generalis N. sive Episcopus N.

N. Cancellarius.

Nomina monendorum.

N. Judex Ordinarius loci N.

N. Promotor Fiscalis N.

N. Actuarius Curiae N.

SOLET aliquando in hujusmodi casibus addi in monitione post verba illa - *prout juris erit punire* hæc clausula - *sin minus quatenus processum prosequi & captum retinere audeatis, & ad nos illum remittere, (vel saltem declarationem scripto dandam facere, cum nomine nostro, & ad nostram dispositionem retinere) renuatis, &c.* Nam Episcopus viam mitiorem eligendo, nè eveniant majora scandala si factis diligentis potest hoc remedio uti (quoties illa timeatur) & certiorata Sac. Congr. Immunitatis esse contentus recipere à Curia laica declarationem, quod Clericus captus retinetur nomina Ecclesiae, & ad dispositionem sui Superioris Ecclesiastici, & interim monere illius Ministros de censuris incurfis, & ab eis Processum requirere, & informationes de delicto capere ut possit reum condemnare, vel absolvere prout juris erit.

Quod si Curia laicalis requisitionem hanc sperneret: vel processum contra Clericum captum prosequitur, aut publicaret: tunc erit scripto in actis d. Curiae protestandum de nullitate totius processus, & de incurfu poenarum S. Canonum, & Censurarum *Bulle Cæne cap. 19.* ad quarum publicationem per affectionem Cedulae moneat in eadem protestatione, se omnino processurum, quatenus non desistat: prout deveniendum erit, contra Officiales, si parere, & desistere contemnat, quoties non agatur de Clericis certi loci, aut aliquibus certis delictis in quibus privilegio Papæ competat facultas Judicibus laicis illos judicandi prout animadvertum fuit supra *Annot. ad form. Edict. gest. habit. Cleric. §. 1.* vel demum non agatur de aliquo delicto gravi, & qualificato, super quo prudentialiter sit requirendum consilium Sedis Apostolicæ: nam in hoc ultimo casu erit super sedendum in publicatione censurarum, donec habeatur responso.

ADNO.

ADNOTATIONES.

1. DE CUJUS CLERICATU NOBIS CONSTAT, Antequam Judex Ecclesiasticus monitorium cum inhibitione contra Judicem, & Curiam Sæcularem pro Clerici remissione expediat, & relaxet, debet eidem summarie constare de clericatu, vel per litteras testimoniales collatoris ordinum, quæ de per se solæ probant, Ciarlin. *controv. tom. 1. cap. 20. num. 47.* Sperell. *decis. 17. nu. 21.* & *decis. 132. num. 49.* & *segg.* Panim. *decis. 36. nu. n. 22.* vel possessionem Beneficii Ecclesiastici, vel per famam, & communem æstimationem (si non sit illegitimus, cujus Clericatus non probatur per publicam vocem, & famam nisi concurrant alia adminicula, Rot. *coram Seraphin. decis. 1292. nu. 1.*) vel per quasi possessionem Clericatus ob diuturnam habitus delationem, del demum per Ecclesiæ servitium uti Clericum; de quibus probationibus presumptivis agit Ricc. *prax. rer. for. Eccles. part. 4. resolut. 644. per tot.*

2. Habita autem de Clericatu informatione si Episcopus voluerit (prout ab aliquibus fieri solet) poterit mediante persona Promotoris Fiscalis, vel Cancellarii, requirere cum urbanitate, & extrajudicialiter Judicem laicum pro remissione Clerici carcerati, ostendendo eidem (ad animam dumtaxat instructionem) litteras Clericatus, vel alias probationes ejus, &c. quibus si non acquiescat, & remittere illum recuset, tunc judicialiter, ut in formula monendus erit, etiam parte non citata, ad hoc ut pareat: Nec poterit remissionem retardare sub prætextu, quod captus requisita Concilii Tridentini non habeat, & proinde fori Ecclesiastici Privilegio non gaudeat: quia quoties sufficienter constat de Clericatu, Judex laicus non debet, nec potest de requisitis cognoscere, sed facta protestatione illum vendicandi, si constiterit non gaudere, tenetur captum remittere, & expectare quod Judex Ecclesiasticus (ad quem pertinet, pronunciet) eodem Judice, seu Promotore laico in processu cognitio-

nis citato; requisita non habere, & fori Privilegio esse privatum, & interim in processu superfedere, & nihil penitus innovare, ut per *text. in cap. si Judex laicus de sent. excom. in 6. latè,* & nervose docent, & probant Ciarl. *d. cap. 20. nu. 59. & 60.* & *per tot.* Sperell. *d. dec. 17. nu. 31.* & *pariter per tot.* Panimol. *dec. 17. annot. 3. num. 31.* Pignatell. *conf. 27. nu. 16. tom. 9.*

3 Si verò de titulo Clericatus non constat, & captus ante capturam pro laico se gerebat, & pro tali publicè habebatur: tunc, qui a Clericatus non præsumitur, ut dicit Ricc. *prax. rer. for. Eccles. part. 4. res. 644. nu. 1.* non obstante allegatione, & oppositione Clericatus, poterit Judex laicus captum retinere, donec iste coram Judice Ecclesiastico doceat fori Privilegio gaudere, ut declaravit *Sacr. Congreg. Concilii de anno 1625.* quam declarationem per extensum refert Pignatell. *consult. 20. nu. 17. tom. 1.*

4 AUT SALTEM DE MANDATO NOSTRO. Hæc clausula ponitur in formula ad ostendendum, quod Episcopus in locis in quibus Clerici frequenter delinquant, vel abusus aliter removeri non possunt, & ipse careat familia armata, potest concedere facultatem Ministris Curie laicæ eosdem Clericos capiendi modificatione tamen contenta in Decreto emanato sub 3. Februarii 1635. in *Turritana*, quod est sequentis tenoris -- *In locis ubi adest abusus inter Clericos deferendi arma, & Episcopus non habet familiam armatam, debet publicare Edictum, nè Clerici Sæculares, vel Regulares arma deferant, & si parere detrectent, & ubi necessitas exposcit, Ministris Curie Sæcularis facultatem tribuere, Clericos contra prohibitionem arma deferentes capiendi, etiam quoad Regulares, si hi ita notoriè deferant, & delinquant extra Clausura, ut Populo scandalo sint, ac in aliis casibus in jure, & Constitutionibus Apostolicis expressis, ita tamen, ut ea qua decet decencia capiantur, & restrictio tramite ad Carceres Curie Ecclesiasticæ ducantur, lib. 15. Dec. pag. 162. juxta dispositionem Concilii cap. 3. sess. 25. de reform.*

5. DECENTER. Remissio Clerici ad suum Judicem debet fieri cum decencia,

tia, & honestate, & sine ignominia, alias Judex laicus posset puniri, Ricc. *prax. rer. for. Eccles. part. 4. resolut. 603. num. 16.* & *resolut. 609. num. 2.* Sperell. *d. decis. 17. num. 28.* & *dict. 132. num. 6.* Bellett. *disquis. cleric. part. 1. de discipl. cleric. §. 2. num. 30.* & quando Judex Ecclesiasticus non est in loco Judicis remittentis: tunc admittitur fidejussor idoneus, qui promittat talem Clericum præsentare coram eo, & constituitur Procurator ad recipiendum carceratum, cui Judex laicus consignat, recepta, & dimissa in actis procura, ut de tali praxi testatur Ricc. *dict. resolut. 609. num. 1. vers. practica vtrò.*

6. **DECLARARI INCURSOS.** Cum enim Judex laicus, qui renuit remissionem facere (constitit de Clericatu,) dicatur vim inferre, & jurisdictionem Ecclesiasticam usurpare, & inde excommunicationem à jure, & in Bulla Cœnæ latam incurere: eo ipso, ut tradunt DD. supra citati nempe Sperell. *dict. decis. 17. nu. 48.* & 49. Ciarlin. *dict. contra. 20. nu. 61.* Bellett. *disquis. cleric. de favor. cler. person. §. 12. n. 2.* Panimoll. *dec. 36. num. 14.* quibus addo Fagnan. *in cap. si quis nu. 58. de for. comp.* Petr. Paul. Guazzin. *ad defens. animar. lib. 2. def. 1. cap. 13. nu. 90.* idcirco hic in formula non comminatur censura ab homine ferenda, sed declaratoria censure jam incurse: ad quam non festinanter, sed cum maturitate, secundum casuum circumstantias, & gravitate deveniendum erit.

7. Advertant Episcopi, quod hujusmodi requisitio, cum monitionibus gradatim, & modo, vel simili quo supra faciendis, non debet omitti quotiescumque Judices, & Principes sæculares quicumque sint, de facto procedunt ad incarcerationem Ecclesiasticorum: nam si potentiam Creaturæ mortalis pertimescendo, captum Clericum ab his non requirerent, & immunitatem, ac jurisdictionem Ecclesiæ non defenderent culpam gravem mortalem incurrerent, & posset puniri usque ad depositionem, ut tradunt supra allegati, & plenè Ricc. *prax. rer. for. Eccles. part. 2. resolut. 475. per totum secundum Venet. impress. 1674.* Pac. Jord. *lustrat. rom. 3. lib. 13. titul. 8. num. 31.*

etiam si requirendo non proficerent, ut Prælatos monendo docet Petr. Vecchia *de Eccles. milit. lib. 1. cap. 9. num. 63. circa finem.*

8. Item quod processus à Judice laico contra Clericum constructus non probat nisi ad instructionem animi, & testes erunt pro legitimatione processus tantum repetendi citato reo, Zuff. *de legit. process. quest. 96. num. 16.* & 17. Si verò testes repeti non possent, ut quia sunt absentes, vel mortui, tunc processus factus coram Judice sæculari probat contra Clericum juxta limitationem, quam affert Graff. *de effect. Cleric. effect. 1. n. 239.* quam veram puto, quando processus esset formatus contra Clericum, qui dimiserat habitum, & tonsuram, & ut laicus reputabatur, & Judex nesciebat an esset Clericus, ut per doctrinam Bald. *in l. eos, §. super his cap. de appellat. innuit Zuff. ubi supra quest. 176. n. 19.* & 20. Et quod ex dictis actis ex stylo Curie Archiepiscopi Neapol. Clericus remissus constituitur reus, & facta repetitione, sed declaratione velle habere pro repetiti, procedatur ad ulteriora, tradit Gemmen. *prax. cap. 6. num. 1.* & seq. ubi contrarius respondet secundum impress. Neap. 1602. de quo tamen dubitat Guazzin. *ad defens. reor. defens. 1. cap. 5. num. 8.* & *defens. 20. cap. 9.* ubi firmat. *nu. 3.* quod gesta per laicum Judicem sint ipso jure nulla. Verum tamen teneas, quod testes examinati per Judicem laicum contra Clericum à se non cognitum, sint validè examinati, & repeti possint absque novo examine coram Episcopo, quia per repetitionem, seu declarationem, dicuntur denuò examinati coram Judice competente, Zuff. *dict. quest. 176. dict. num. 20.* & videtur hanc distinctionem admittere, Laurent. de Franc. *contr. int. Episcop. & Regul. part. 1. num. 183. circa finem,* licet ipse consulat recurrendum esse ad Sac. Congreg. Episc. & Regular. neque turbat opinio Pasqualig. ibidem contraria, quia *text. in cap. at si clerici de judic. in quo se fundat,* loquitur de confessione Clerici emissa coram Judice laico, ex qua non possit condemnari, quod ultro admittimus: sed poterit super ea à Judi-

ce Ecclesiastico interrogari: imò, & torqueri, ut bene textum prædictum declarando, probat Barbof. *supra eodem num.* 13. & 14.

Implorationis Brachii Sæcularis.

FORMULA IX.

SUMMARIUM.

1 Imploratio brachii seu auxilii est remedium juridicum.

2 Imploratio brachii est remedium ordinarium & nu. 3.

4 Remedia Concilii præcedunt Brachii implorationem.

5 Judex laicus requisitus debet exequi sententiam Judicis Ecclesiastici absque judicati cognitione, præsertim in delictis Ecclesiasticis, & nu. 6.

7 Judex laicus si requisitus brachium denegat, potest remedio excommunicationis compelli.

8 Imploratio brachii est scripto faciendacum urbanitate absque censurarum comminatione.

NN. Judici Sæculari Ordinario loci N. nec non Fiscali, Actuario, aliisque Officialibus d. Curia.

NOTUM facimus, & significamus, qualiter N.N. fuit in nostro Tribunali de crimine concubinatorum accusatus, & legitimis probationibus de eo convictus, & culpabilis repertus, & quia canonicè monitus N. Concubinam ejicere recusavit, & renuit, fuit deinde per nos publicè cum Cedulorum affixione excommunicatus. Verum quia adhuc post... censuras sustinet, indurato corde in luxuriæ cœno fœdè demersus respiscere contemnit, & obedire detrectat: nè tam gravissimi peccati scandalum offendiculum fidelibus præstet: ideo *vestrum auxilium, & brachium* per præsentem imploramus: *ut statim* receptis præsentibus, & postquam per Promotorem nostrum Fiscalem fueritis requisiti, d. N. Concubinarium omnibus juris, & facti remediis, cogatis & compellatis ad ejiciendam d. Concubinam, ab eaque, & prava consuetudine sejungendum, & mandatis nostris; imò verius Ecclesiæ parendum, dictam verò Concubinam extra Civitatem, & districtum ejiciatis, quod vos promptè exequi debere volumus, & speramus; quia bonum publicum ita exigit. Sin minus quatenus brachium vestrum & auxilium præstare ad id renuatis (quod non credimus) *juris remediis* ad illud præstandum utemur. Datum.....

N. Vicar. General. N.

N. Cancellarius

Alia.

N.N. Judici &c.

NOTUM facimus, & significamus, qualiter in nostro Tribunali accusatus, processatus, & fer. fer. convictus fuit de crimine usurpationis bonorum